

Quickscan flora en fauna Eendragtspolder, Zevenhuizen

September 2017
P17-123/W1352
Auteur: A. Paulusse

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
nwcadvies@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Quicksan flora en fauna Eendragtspolder, Zevenhuizen

Quickscan flora en fauna Eendragtspolder, Zevenhuizen

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Koen Woerdenbag, Anne Paulusse

Samenstelling: Anne Paulusse

Foto's: Anne Paulusse

Quickscan flora en fauna Eendragtspolder, Zevenhuizen [Samenst.: Paulusse, A.] [Foto's: Paulusse, A.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, woningbouw, Eendragtspolder, Zevenhuizen

W1352/P17-123

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, september 2017

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Gebiedsbeschrijving	9
3 Wettelijk kader	13
4 Methode	17
5 Resultaten	21
6 Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	27

Referenties

Bijlagen

Bijlage 1: Beschermden soorten Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Zuid-Holland

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soortgroep	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Mogelijk vernieling vaste verblijfplaatsen	- Aanvullend onderzoek volgens vleermuisprotocol - Zorgplicht
Grondgebonden zoogdieren	Geen	Zorgplicht
Vogels vaste verblijfplaats	Mogelijk vernieling vaste verblijfplaatsen (bij verbouwwerkzaamheden woningen)	- Aanvullend onderzoek volgens kennisdocument Bij12 - Zorgplicht
Overige vogels	Mogelijke vernieling broedplaats of verstoring broedsels	- In de nieuwe situatie torenvalkkast terug plaatsen - Zorgplicht - Buiten broedseizoen werken
Amfibieën	Mogelijk vernieling verblijfplaatsen	- Aanvullend onderzoek volgens kennisdocument Bij12 - Zorgplicht
Vissen	Geen	Zorgplicht
Watergebonden ongewervelden	Geen	Zorgplicht
Vaatplanten	Geen	Zorgplicht

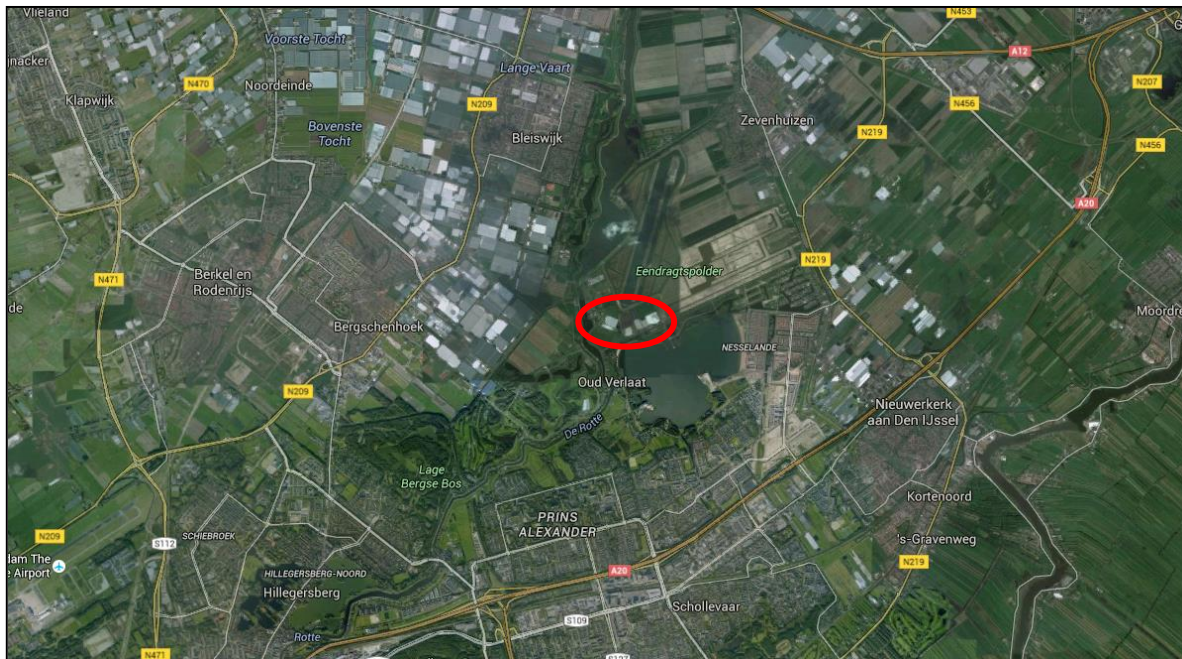
1. Inleiding

Er bestaan plannen om in de Eendragtspolder te Zevenhuizen nieuwbouwwoningen realiseren en agrarische gronden in te richten als recreatiegebied. Ten behoeve van deze plannen zullen watergangen worden aangetast en wordt mogelijk een schuur gesloopt. Ook zullen kassencomplexen worden gesloopt. Mogelijk worden de bedrijfswoningen verbouwd tot burgerwoningen.

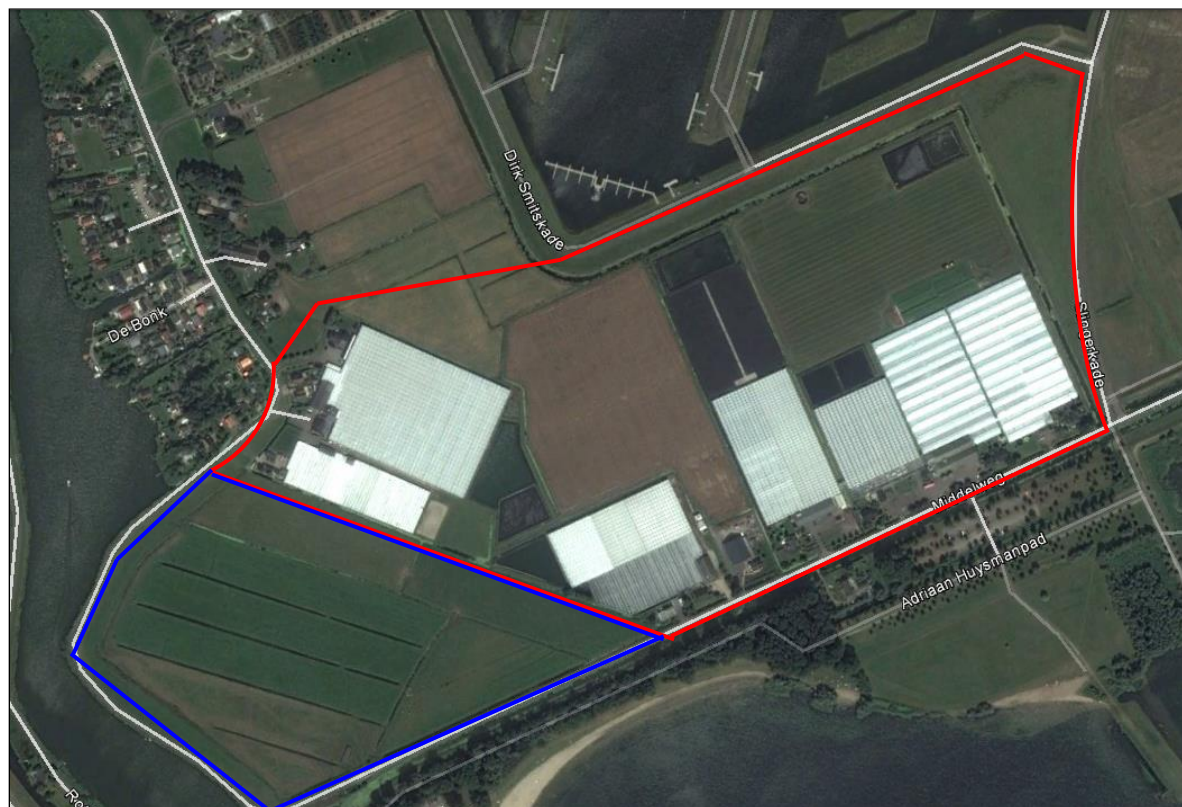
In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de (mogelijk) aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

In november 2016 is reeds door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Westbroek, S., 2016). Het plangebied is daarna aangepast en groter geworden, waardoor het nieuwe deel van het plangebied ook nog onderzocht diende te worden.

KuiperCompagnons, die gevraagd is voor het opstellen van het bestemmingsplan, heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven om voor deze locatie een flora- en faunaonderzoek uit te voeren en om te adviseren in het kader van de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving

Figuur 2: begrenzing uitbreiding plangebied (rood omljnd) en het plangebied uit 2016 (blauw omljnd)

bron: Google earth, 2017

2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in de Eendragtspolder, ten zuidwesten van de bebouwde kom van Zevenhuizen (gemeente Zuidplas), in de provincie Zuid-Holland (figuur 1). Aan de westzijde wordt de begrenzing gevormd door de Rottekade, aan de zuidoostzijde door de Middeweg en aan de noordoostzijde door de Dirk Smitskade. De uitbreiding van het plangebied bevindt zich ten noordoosten van het plangebied in 2016 (figuur 2).

Het plangebied bestaat in het zuiden uit kassencomplexen en bedrijfswoningen met tuinen, aan de Middeweg met een evenwijdige watergang. In het westen bevindt zich de weg Rottekade met nog vijf bedrijfswoningen, bijbehorende tuinen en kassen. In het noorden van het plangebied ligt grasland en zijn watergangen aanwezig. In het oosten ligt een vlakte met zanderige grond. Voor een impressie van het gebied, zie foto's 1 t/m 10.

Foto 1: Zanderige vlakte en kassen van het plangebied

Foto 2: Watergang in het noorden van het plangebied

Foto 3: Bedrijfswoning en watergang aan de Middeweg 4c van het plangebied

Foto 4: Bedrijfswoning aan de Middeweg 4a van het plangebied

Foto 5: Bedrijfswoning aan de Middelweg 8 van het plangebied

Foto 6: Loods en kassen aan de Middelweg 4 van het plangebied

Foto 7: Bedrijfswoning aan de Middelweg 10 van het plangebied

Foto 8: Bedrijfswoning aan de Rottekade 17 van het plangebied

Foto 9: Bedrijfswoningen aan de Rottekade 15 en 16 van het plangebied

Foto 10: Bedrijfswoning aan de Rottekade 18 van het plangebied

Beschermde gebieden

Het dichtstbijzijnde gebied dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt, is het Natura 2000-gebied "Boezems Kinderdijk". Dit gebied bevindt zich op ongeveer 12 kilometer afstand van het plangebied. Vanwege deze grote afstand worden er geen significant nadelige effecten op aangewezen habitattypen en doelsoorten van beschermde natuurgebieden verwacht als gevolg van geluid, trillingen, licht en dergelijke. Omdat de plannen bestaan uit het realiseren van nieuwe woningen, zal er wel sprake zijn van een toename in het aantal verkeersbewegingen. De extra verkeersbewegingen en de woningen zelf, kunnen een toename in de stikstofdepositie op aangewezen stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden veroorzaken. Om deze reden dient er wel toetsing van stikstofdepositie in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) plaats te vinden. Een dergelijke toetsing is niet opgenomen in deze rapportage.

Daarnaast maakt het plangebied geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (figuur 3). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN-gebied verloren gaat, is er geen verdere toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN nodig.

Figuur 3: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. NNN-gebieden

Bron: Provincie Zuid Holland, 2017

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en fauna onderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijdrage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen uit bovenstaande artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies hebben het recht om af te wijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstellingen te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1. Een overzicht van de vrijgestelde soorten van de provincie Zuid-Holland is te vinden in bijlage 2.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer er minimaal één verbodsbepaling uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden wordt door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin- dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uit- gevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toe- passing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een der- gelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor overtreding van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtre- ding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De onthef- fing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moe- ten worden.

4. Methode

De quickscan die uitgevoerd is, bestond uit een veldbezoek en een literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals RAVON, Vlinderstichting en EIS-Nederland. Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de functie van het plangebied voor vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en beschermde grondgebonden zoogdieren, amfibieën, vissen, watergebonden ongewervelden en vaatplanten. Beschermde reptielen komen niet voor in de omgeving van Zevenhuizen, waardoor aanwezigheid van beschermde soorten uit deze soortgroep uitgesloten kan worden. Het plangebied vormt daarnaast geen geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde dagvlinders omdat de bodem te voedselrijk zal zijn om als biotoop voor de waardplanten van deze vlindersoorten te kunnen dienen. Bovendien komen de meeste beschermde vlindersoorten op slechts een aantal locaties in Nederland voor (voornamelijk natuurgebieden). Om deze reden is ook deze soortgroep buiten beschouwing van de quickscan gelaten.

Het veldbezoek is op 27 juli 2017 uitgevoerd door twee ecologen van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg ongeveer 21°C. Het was half bewolkt en de windkracht bedroeg circa 3 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vleermuizen

Het plangebied is beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 3). Hierbij is beoordeeld in hoeverre de te slopen/verbouwen bebouwing en/of te rooien bomen binnen het plangebied geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er is onder andere gelet op het type bouw materiaal en de aanwezigheid van spouwgaten en andere openingen in de bebouwing waardoor vleermuizen geschikte ruimtes kunnen bereiken. De aanwezige bomen zijn onderzocht op geschikte holtes. Ook is gelet op sporen van vleermuizen, zoals keuteltjes, afgebeten insectenvleugels en aanwezigheid van meststrepen bij eventuele invliegopeningen. Zulke sporen zijn in de praktijk echter lastig te vinden. Wanneer deze niet worden aangetroffen, betekent dit daarom niet automatisch dat er geen vleermuizen aanwezig kunnen zijn.

Daarnaast is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en/of foerageergebied aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere half open gebieden.

Grondgebonden zoogdieren

Uit verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging en Waarneming.nl blijkt dat de beschermde Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) in de omgeving van het plangebied voorkomt. Deze soort zou in en nabij de watergangen en oevers binnen het plangebied voor kunnen komen. Om deze reden is tijdens de quickscan beoordeeld of het plangebied geschikt is als leefgebied voor deze soort. Hierbij is onder andere gelet op de aanwezigheid van een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie en een goede waterkwaliteit.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 4). Voorbeelden van vogels die vaste verblijfplaatsen hebben, zijn de Huismus (*Passer domesticus*), de Gierzwaluw (*Apus apus*), de Steenuil (*Athene noctua*), de Kerkuil (*Tyto alba*), de Bui-zerd (*Buteo buteo*) en de Sperwer (*Accipiter nisus*). Tijdens de quickscan is het plangebied daarom onderzocht op de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich mee kunnen brengen. Hierbij is gelet op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc.), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van stichting RAVON blijkt dat de beschermde Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) in de omgeving van het plangebied voorkomt. Om deze reden is tijdens het veldbezoek beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt leefgebied vormt voor deze soort. Hierbij is onder andere gelet worden op de aanwezigheid van zandige terreinen, pioniersvegetatie en geschikt voortplantingswater.

Vissen

Uit verspreidingsgegevens van Stichting RAVON blijkt dat de beschermde vissoort Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) in de omgeving van het plangebied voorkomt. Om deze reden zijn de watergangen binnen het plangebied tijdens het veldbezoek met behulp van steeknetten bemonsterd. Alle gevangen vissen zijn in het veld gedetermineerd en zo snel mogelijk weer teruggezet in de watergang waaruit zij kwamen.

Watergebonden ongewervelden

In de watergangen binnen het plangebied zou de beschermde waterslak Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) voor kunnen komen. Tijdens de quickscan zijn de watergan-

gen daarom met behulp van een schepnet bemonsterd. Hierbij is het schepnet door de onderwatervegetatie gehaald en is zo min mogelijk bodemmateriaal meegeschept. Vervolgens is het monster in een emmer gedaan en zijn alle aanwezige schijfhorens (alle soorten) verzameld. Deze zijn zoveel mogelijk in het veld gedetermineerd en anders meegenomen en gedetermineerd in het laboratorium.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zouden beschermde vaatplanten voor kunnen komen. Tijdens de quickscan is daarom op de aanwezigheid van en geschiktheid van het gebied voor deze soorten gelet. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen van de plannen voor beschermde vaatplanten bepaald.

5. Resultaten

Vleermuizen

Een deel van de bedrijfswoningen in het plangebied is geschikt bevonden als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Het gaat om de woningen 14 t/m 18 aan de Rottekade en de woningen 4a-4c, 6 en 8 aan de Middelweg. Dit vanwege aanwezigheid van spouwgaten en aanwezigheid van ruimtes tussen dakpannen en loden dakbekleding (foto 11 en foto 12). De bedrijfswoning aan de Middelweg 10 is niet geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Deze woning heeft een plat dak en geen spouwgaten of andere geschikte ruimtes waarin vleermuizen kunnen verblijven. Verder zijn de kassen niet geschikt als vaste verblijfplaats, net als de aanwezige schuren en loodsen. De materialen waar deze ruimtes van gemaakt zijn, zoals golfplatendaken, glas en enkele wanden, zorgen voor grote schommelingen in temperatuur wat ongeschikt is voor vleermuizen.

Binnen of op de grenzen van het plangebied is geen belangrijke vliegroute aanwezig. Dit omdat geen aaneengesloten, lange lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, aanwezig zijn. Vleermuizen zullen wel gebruik maken van het plangebied als foeragegebied.

Foto 11: Spouwgaten in de muur van de bedrijfswoning Middelweg 4c

Foto 12: Ruimtes tussen dakpannen en lood woning Middelweg 8

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor de beschermde Waterspitsmuis. Dit omdat de oeverbegroeiing, als gevolg van intensief beheer, niet voldoende ontwikkeld is voor deze soort. Ook de waterkwaliteit van de watergangen is niet voldoende door onder andere de aanwezigheid van Eendenkroos (*Lemna L.*), dat wijst op een slechte waterkwaliteit en voedselrijk water (foto 13 op de volgende pagina). De waterspitsmuis heeft helder, niet voedselrijk water nodig om in te jagen naar voedsel. Dergelijk biotoop

is niet aanwezig binnen het plangebied. Om deze reden kan de aanwezigheid van de Waterspitsmuis binnen het plangebied met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

Foto 13: Eendenkroos in een watergang aan de Middelweg

Vogels met een vaste verblijfplaats

Een aantal bedrijfswoningen zijn geschikt als vaste verblijfplaats voor de Gierzwaluw en de Huismus. Geschikt voor de Gierzwaluw zijn de huizen aan de Rottekade 18 en aan de Middelweg 4c. Voor huismussen zijn de woningen aan de Rottekade 14, 17 en 18 geschikt. Dit door de aanwezigheid van geschikte ruimtes onder de dakpannen. Bij de woning aan de Rottekade 17 zijn tijdens het veldbezoek ook huismussen aangetroffen (foto 14).

Foto 14: Een Huismus aanwezig op raamkozijn (rood omcirkeld)

De overige bebouwing, zoals de schuren en kassen, zijn niet geschikt als vaste verblijfplaats voor vogels, door aanwezigheid van platte daken en/of het ontbreken van geschikte dakpannen en geschikte ruimtes waar vogels met een vaste verblijfplaats in kunnen verblijven.

Wel is een torenvalkenkast aanwezig in het zuidoosten van het plangebied (foto 15). Tijdens het veldbezoek zijn ook vier torenvalken gezien in het plangebied (foto 16). Een mogelijkheid is dat deze torenvalken in de kast hebben gebroed. Torenvalken zijn zogenaamde categorie 5 vogels (bijlage 4). Dit betekent dat deze vogels niet jaarrond beschermd zijn tenzij de ecologische omstandigheden of zwaarwegende feiten dat rechtvaardigen. Bij zwaarwegende feiten dienen maatregelen genomen te worden.

Foto 15: Torenvalkkast in het plangebied (rood-omcirkeld)

Foto 16: Twee van de vier torenvalken in het plangebied

Amfibieën

Een deel van het plangebied is geschikt voor de Rugstreeppad (figuur 4 op de volgende pagina). Dit gebied heeft een zandige bodem met pioniersvegetatie (foto 17 op de volgende pagina). Tijdens het veldbezoek zijn geen individuen van de Rugstreeppad aangetroffen. Wel zijn in en rondom de watergangen binnen het plangebied overige amfibieën gevonden: Groene kikker spec., larve Groene kikker spec., larve Kleine watersalamander en larve gewone pad.

Figuur 4: locatie van geschikt gebied voor de Rugstreeppad

bron: Google maps, 2017

Foto 17: Zandige bodem geschikt landhabitat voor de Rugstreeppad

Vissen

Bij het steekproefsgewijs bevissen van de watergangen binnen het plangebied zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat de strikt beschermde Grote modderkruiper niet aanwezig is binnen het plangebied. Deze soort geeft bovendien de voorkeur aan wateren die in een verlandingsstadium verkeren en waar een dikke sliblaag op de bodem aanwezig is. Voorbeelden van dergelijke biotopen zijn moerassen en overstromingsvlakten. In het plangebied is een zodanige leefomgeving niet aanwezig. De gevangen soorten en aantallen worden weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Gevangen vissoorten en aantallen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Ruisvoorn	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>	1
Tiendornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	38
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	3
Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>	2
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>	19
Brasem	<i>Abramis brama</i>	3
Marm grondel	<i>Proterorhinus semilunaris</i>	1
Driedornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	3

Watergebonden ongewervelden

De watergangen in het plangebied zijn steekproefsgewijs bevestigd. De gevonden slakken zijn meegenomen naar het laboratorium voor determinatie. Bij de determinatie van de slakken is de Platte schijfhoren niet aangetroffen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat deze soort niet aanwezig is binnen deze deelgebieden. Bovendien is de waterkwaliteit in de watergangen onvoldoende. De hoeveelheid Eendenkroos op het water is een indicatie van slechte water-

kwaliteit (foto 13). Door grote hoeveelheid Eendenkroos ontvangt de onderwatervegetatie te weinig licht. De Platte schijfhoren leeft juist in niet verontreinigd, helder water met rijke, onderwater vegetatie. Op basis van deze informatie kan de aanwezigheid van de beschermde Platte schijfhoren in de deelgebieden met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Tabel 2 op de volgende pagina geeft een overzicht van de soorten waterslakken die wel in de slakkenmonsters aanwezig waren.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Posthoornslak	<i>Planorbarius corneus</i>	6
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>	64
Gewone poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>	2
Ovale poelslak	<i>Radix balthica</i>	50
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>	39
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i>	2
Vijverpluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i>	8
Bronblaashoren	<i>Physa fontinalis</i>	2
Gewone hoornschaal	<i>Sphaerium corneum</i>	1
Moerashoornschaal	<i>Musculium lacustre</i>	7
Oorvormige poelslak	<i>Radix auricularia</i>	1
Puntige blaashoren	<i>Physella acuta</i>	26
Spitse moerasslak	<i>Viviparus contectus</i>	1
Gekielde schijfhoren	<i>Planorbis carinatus</i>	1

Tabel 2: Gevonden soorten waterslakken en aantallen

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplanten waargenomen. Omdat het veldbezoek in juli plaatsvond, zou een groot deel van de beschermde vaatplanten zichtbaar moeten zijn. Beschermde vaatplanten die ten tijde van het veldbezoek nog niet zichtbaar waren, worden op basis van de voedselrijke omstandigheden binnen het plangebied ook niet verwacht. Om deze redenen kan de aanwezigheid van beschermde vaatplanten binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

In het plangebied zijn bedrijfswoningen aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Om verblijfplaatsen van vleermuizen aan te tonen/uit te sluiten, dient aanvullend vleermuisonderzoek volgens het vleermuisprotocol van maart 2017 uitgevoerd te worden. Dit onderzoek zal bestaan uit vijf vleermuisinventarisaties die in de periode half mei tot oktober uitgevoerd zullen worden. Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar namelijk op verschillende manieren (i.e. kraamplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf, winterverblijfplaats). Het vleermuisprotocol stelt daarom dat tenminste vijf inventarisatiemomenten nodig zijn om de functies, die de gebouwen mogelijk vervullen, zo goed mogelijk te inventariseren. In de zomer/paarperiode (half augustus-oktober 2017) zullen de eerste drie inventarisaties plaatsvinden. Eén inventarisatie zal worden uitgevoerd voor het aantonen/uitsluiten van een massawinterverblijfplaats in de woning aan de Middelweg 4c. In de kraam/zomerperiode (half mei-half juli 2018) zullen de overige twee inventarisaties uitgevoerd worden. Bij het aantreffen van een verblijfplaats is mogelijk een ontheffing nodig.

Er zijn binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen essentiële vliegroutes van vleermuizen aanwezig. Het plangebied kan wel gebruikt worden als foerageergebied, maar in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig. Om deze redenen bestaan er vanuit de Wet natuurbescherming geen verdere verplichtingen ten aanzien van vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor de Waterspitsmuis. Om deze reden kan aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Hierdoor bestaan er, ten aanzien van beschermde zoogdieren, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming en zijn een ontheffing en/of maatregelen niet nodig.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Binnen het plangebied zijn een aantal bedrijfswoningen geschikt als jaarrond beschermde verblijfplaatsen van de Gierzwaluw en de Huismus. Om de aanwezigheid van de verblijfplaatsen aan te tonen/uit te sluiten is aanvullend onderzoek nodig. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd volgens de richtlijnen van het kennisdocument over de Gierzwaluw en de Huismus opgesteld door Bij12. Het aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van de Huismus zal in de periode van april-half mei 2018 en van de Gierzwaluw in de periode van mei-half juli 2018 plaatsvinden.

De torenvalken die gezien zijn binnen het plangebied zijn categorie 5 soorten. Omdat in Nederland de Torenvalk vooral gebruik maakt van de daarvoor bestemde torenvalkkasten om te broeden, zal deze kast van belang zijn voor de Torenvalk. Mogelijk keren ze ieder jaar terug en wanneer de kast verdwijnt is dit niet meer mogelijk. Om deze reden dient de torenvalkenkast terug geplaatst te worden in de nieuwe situatie van het plangebied.

Om nadelige gevolgen voor broedende vogels te voorkomen als gevolg van verstoring, wordt aangeraden om de werkzaamheden buiten de broedperiode van vogels (globaal van half maart t/m half juli)* uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is, dient voorafgaand door een ecologisch deskundige bepaald te worden of er sprake is broedgevallen en nadelige gevolgen op deze broedgevallen door de uit te voeren werkzaamheden. Wanneer er broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden worden vastgesteld en er sprake zal zijn van verstoring met een wezenlijke invloed, kunnen de werkzaamheden pas verdergaan wanneer de jonge vogels het nest hebben verlaten. Of dit aan de orde is, kan pas vastgesteld worden na een nieuwe inspectie vlak voorafgaand aan de werkzaamheden en wanneer de planning van de werkzaamheden bekend is.

** Voor het broedseizoen wordt in de Wet natuurbescherming geen standaardperiode gehanteerd. Onder andere afhankelijk van de vogelsoort en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn.*

Amfibieën

Een gedeelte van het plangebied is geschikt als leefgebied voor de Rugstreeppad. Om aanwezigheid van de Rugstreeppad uit te sluiten dan wel aan te tonen is aanvullend onderzoek nodig. Dit zal in de periode van augustus-half oktober plaatsvinden, door middel van het gebruik van herpetoplaatjes.

Vissen

Aanwezigheid van beschermde vissoorten binnen het plangebied kan met voldoende zekerheid uitgesloten worden. Om deze reden bestaan er voor deze soortgroep geen verdere verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming. Wel wordt aangeraden om maatregelen te nemen in het kader van de zorgplicht (zie pagina 29).

Watergebonden ongewervelden

Aanwezigheid van de Platte schijfhoren binnen het plangebied kan uitgesloten worden. Om deze reden bestaan er vanuit de Wet natuurbescherming geen verdere verplichtingen ten aanzien van watergebonden ongewervelden.

Vaatplanten

Er zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen binnen het plangebied. Vanwege de voedselrijke omstandigheden binnen het plangebied worden deze ook niet verwacht.

Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Vlak voorafgaand aan de werkzaamheden roering in het water creëren, zodat vissen vroegtijdig het werkgebied kunnen verlaten;
- Werkzaamheden in het water worden niet uitgevoerd als er ijs op het water aanwezig is;
- De werkzaamheden worden bij voorkeur uitgevoerd buiten de gevoelige periodes van vissen, namelijk de voortplanting en in mindere mate de overwintering. Er wordt daarom bij voorkeur niet gewerkt in de periode maart t/m juli. De werkzaamheden worden zo veel mogelijk uitgevoerd van augustus tot en met oktober;
- Het dempen van watergangen wordt in één richting en naar open water toe uitgevoerd, zodat vissen de kans krijgen om te vluchten;
- Indien een geïsoleerde watergang gedempt wordt, wordt deze leeggevist door het waterniveau omlaag te brengen en zoveel mogelijk aanwezige vissen te vangen en te verplaatsen naar geschikte watergangen die intact blijven;
- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Tijdens de bouwfase dient rekening te worden gehouden met de kans op vestiging door (beschermden) pionierssoorten, zoals de Kleine plevier (*Charadrius dubius*) en Oeverzwaluw (*Riparia riparia*). De volgende maatregelen kunnen worden getroffen;

- Het ontstaan van poeltjes of plassen op het bouwterrein in het zomerhalfjaar (vanaf april) wordt voorkomen, zodat er geen geschikt voortplantingswater voor de Rugstreeppad aanwezig is.
- Er wordt voorkomen dat in de broedtijd van de Oeverzwaluw steilwanden in zandlichamen op het bouwterrein aanwezig zijn. Mocht er toch sprake zijn van broedgevallen, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat nestholtes niet meer in gebruik zijn;

- Voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat eieren uitgekomen zijn;

Referenties

Database NWC

Ravon.nl

Telmee.nl

Vlindernet.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bij12 (2017) *Kennisdocument Gierzwaluw*. Beschikbaar op het World Wide Web:
<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>

Bij12 (2017) *Kennisdocument Huismus*. Beschikbaar op het World Wide Web:
<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming

In het kader van de Wet natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën	Bultrug	Kleine	Gewone zeehond
<u>Habitatrichtlijn</u>	Butskop	dwergvleermuis	Grijze zeehond
Boomkikker	Dwergpotvis	Kleine hoefijzerneus	Grote bosmuis
Geelbuikvuurpad	Gestreepte dolfin	Laatvlieger	Haas
Heikikker	Dwergvinvis	Meervleermuis	Hermelijn
Kamsalamander	Gewone dolfin	Mopsvleermuis	Huisspitsmuis
Knoflookpad	Gewone spitsdolfijn	Noordse vleermuis	Konijn
Poelkikker	Gewone vinvis	Rosse vleermuis	Molmuis
Rugstreeppad	Griend	Ruige	Ondergrondse
Vroedmeesterpad	Grijze dolfin	dwergvleermuis	woelmuis
	Kleine zwaardwalvis	Tweekleurige	Ree
<u>Overige soorten</u>	Narwal	vleermuis	Rosse woelmuis
Alpenwatersalamander	Noordse vinvis	Vale vleermuis	Steenmarter
der	Orca	Watervleermuis	Tweekleurige
Bruine kikker	Potvis	Landzoogdieren	bosspitsmuis
Gewone pad	Spitsdolfijn van gray	<u>Habitatrichtlijn</u>	Veldmuis
Kleine	Tuimelaar	Bever	Veldspitsmuis
watersalamander	Walrus	Hamster	Vos
Meerkikker	Witflankdolfijn	Hazelmuis	Waterspitsmuis
Middelste groene	Witsnuitdolfijn	Lynx	Wezel
kikker/bastaard	Witte dolfin	Noordse woelmuis	Wild zwijn
kikker	Vleermuizen	Otter	Woelrat
Vinpootsalamander	<u>Habitatrichtlijn</u>	Wilde kat	Kreeftachtigen
Vuursalamander	Baardvleermuis	Wolf	<u>Overige soorten</u>
Vissen	Bechsteins	<u>Overige soorten</u>	Europese
<u>Habitatrichtlijn</u>	vleermuis	Aardmuis	rivierkreeft
Houting	Bosvleermuis	Boommarter	Weekdieren
Steur	Brandts vleermuis	Bosmuis	<u>Habitatrichtlijn</u>
	Franjestaart	Bunzing	Bataafse
<u>Overige soorten</u>	Gewone	Damhert	stroommossel
Beekdonderpad	dwergvleermuis	Das	Platte schijfhoren
Beekprik	Gewone	Dwergmuis	
Elrits	grootoorvleermuis	Dwergspitsmuis	
Gestippelde alver	Grijze	Edelhert	
Grote	grootoorvleermuis	Eekhoorn	
modderkruiper	Grote hoefijzerneus	Egel	
Kwabaal	Grote rosse	Eikelmuis	
Zeezoogdieren	vleermuis	Gewone	
<u>Habitatrichtlijn</u>	Ingekorven	bosspitsmuis	
Bruinvis	vleermuis		

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnactorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge

Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moeragamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasparelmoer-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
lepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavlinder
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte

witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidlibel
Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Zuid-Holland

De verboden als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, gelden voor de vrijgestelde soorten niet bij de uitvoering van handelingen in het kader van:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Amfibieën

Bruine kikker

Gewone pad

Kleine watersalamander

Meerkikker

Middelste groene kikker/Bastaard kikker

Zoogdieren-landzoogdieren

Aardmuis

Bosmuis

Bunzing

Dwergmuis

Dwergspitsmuis

Egel

Gewone bosspitsmuis

Haas

Hermelijn

Huisspitsmuis

Konijn

Ree

Rosse woelmuis

Veldmuis

Vos

Wezel

Woelrat

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten en vogelsoorten waarvan categorisatie gewenst is:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>